

DET GODE BØRNE**LIV**

TIL LDD'S SELVEJENDE OG PRIVATE DAGTILBUD, BESTYRELSE, FORÆLDRE SAMT ANDRE MED INTERESSE FOR DET GODE BØRNE**LIV**

NR. 2 · ÅRGANG 7 · SEPTEMBER 2025

Tema:
FAGLIGHED

De bære-, være- og
læredygtige rammer

Tryghed, leg og
demokratiske
rettigheder

Kvalitet i
børnehaver

Faglighed som fundament for dagtilbud

FAG-OGMEDLEMSBLAD FRA LDD

LANDSORGANISATIONEN
DANSKE DAGINSTITUTIONER

Side 3 **Leder**

Fokus på faglighed og faglig kvalitet

Palle Woss, Direktør, LDD

Side 4 **Faglighedens mange facetter**

Landsorganisationen Danske Daginstitutioner

Side 6 **De bære-, være- og læredygtige rammer**

Christina Baluna Hostrup & Stine Clasen, Udviklingskonsulenter

Side 10 **En vision for tryghed, leg og demokratiske rettigheder**

Ole Henrik Hansen, Professor

Side 15 **LDD NYT**

Kurser i LDD

Side 16 **Rummet i den pædagogiske faglighed**

Charlotte Ringsmose, Professor

Susanne Ringsmose Staffeldt, Designer

Side 22 **Refleksioner over frihed samt frisættelse af faglighed**

Helene Horsbrugh, Dagtilbudschef

Side 26 **Den professionelle samtale**

Marlene Bisgaard Thomsen, Erhvervspsykolog

Charlotte Øland Madsen, Ledelses- og organisationskonsulent

Side 30 **Kvalitet i børnehaver**

Line Buer Bjerre, Chefkonsulent, EVA

Nanna Høygaard Lindeberg, Projektchef, VIVE

Side 36 **Faglighed som fundament for et dagtilbud**

– Interview med Børnehuset Eviggld

Side 39 **Næste nummer af DET GODE BØRNELIV**

360° dagtilbud

Side 40 Det ved vi om **"FAGLIGHED"**

Tema:
FAGLIGHED

Fokus på faglighed og faglig kvalitet

Fagligheden i de danske dagtilbud er på dagsordenen, når man kaster blikket på både det politiske niveau, medie billedet, forskning og ikke mindst ude i det pædagogiske praksisfelt. Særligt er der i forbindelse med fagligheden et fokus på kvaliteten heraf, hvor den nationale undersøgelse fra forsommeren i år, der handler om kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner, præsenterede tankevækkende resultater.

Kvalitetsundersøgelsen, som VIVE og EVA på vegne af Børne- og Undervisningsministeriet står bag, har fokus på børnehaven (de 3-5-årige børn), hvor en tidligere undersøgelse med afsæt i samme kontekst havde fokus på vuggestuen (de 0-2-årige børn). Begge undersøgelser, hvor børnehaven er den sidst undersøgte, har vist, at der er plads til forbedring af fagligheden, så kvaliteten af den omsat til konkret pædagogisk praksis med pædagogiske læringsmiljøer kan (op)kvalificeres.

Samtalen om, og fokus på, faglighed - herunder dialog om kvalificering og udvikling af den - er vigtig at have på alle niveauer - både det nationale, det kommunale og det lokale niveau helt ude i praksisfeltet på gul stue med og omkring børnene. En samtale, der skal være kontinuerlig og vedrørende.

Landsorganisationen Danske Daginstitutioner (LDD) vil, som landets største Paraplyorganisation

for de selvejende og private dagtilbud, gerne bidrage til samtalen. Et greb er, at vi med dette nummer af DET GODE BØRNELIV har dedikeret temaet og omdrejningspunktet for bladets indhold til netop FAGLIGHED, hvor nogle af landets førende fagfolk og praktikere belyser temaet.

DET GODE BØRNELIV præsenterer i dette nummer perspektiver på fagligheden fra blandt andre Charlotte Ringsmose og Susanne Ringsmose Staffeldt, Helene Horsbrugh, Ole Henrik Hansen, Marlene Bisgaard Thomsen og Charlotte Øland Madsen, Christina Baluna Hostrup og Stine Clasen samt ikke mindst EVA og VIVE, der præsenterer pointerne fra ovenævnte kvalitetsundersøgelse.

Praksisvinklen repræsenteres fra vores medlemsinstitution Børnehuset Evigglad ved Anne Therkelsen, der i et interview fortæller om, hvordan faglighed er et fundament for dagtilbuddet.

Rigtig god og inspirerende læselyst!

Palle Woss
Direktør i Landsorganisationen
Danske Daginstitutioner

Kolofon

LANDSORGANISATIONEN
DANSKE DAGINSTITUTIONER

Udgiver

LDD - Landsorganisationen
Danske Daginstitutioner
Hejrevang 21 D, 3450 Allerød
(hovedkontor)
Rolundvej 23, I, 5260 Odense
Telefon: 32953230
Mail: LDD@LDD.DK
Oplag: 2000
ISSN 2794-2589

Redaktion

• Ansvarshavende:
Palle Woss, Direktør, LDD
• Ekstern redaktør:
Dorthe Filtenborg

Grafisk produktion

• Design og Layout:
Permild · Grafisk Design
• Tryk: Grafisk Rådgivning ApS

Fotos:

• Adobe Stock
• Susanne Ringmose Staffeldt
• Christian Petersen

Udkommer marts og september

Faglighedens mange facetter

Faglighed er et interessant begreb at dykke ned i, når vi taler om dagtilbudsområdet, for det har brede perspektiver i sig og mange tråde ud i den pædagogiske praksis. Faglighed er dog fremfor alt fundamentet, dagtilbuddet står på, hvor opgaven er dagligt at over- og omsætte teori, intention og mål til konkret handling og til pædagogiske læringsmiljøer med høj kvalitet.

Af **Landsorganisationen Danske Daginstitutioner**

Man kan sige om faglighed, at det handler om evnen til at kunne reflektere over det, man gør i sin pædagogiske hverdagspraksis med og omkring børnene, hvor man er i stand til at sætte det i relation til den viden og de teorier samt tænkning herunder værdigrundlag, man har tilegnet sig og arbejder ud fra. At man er i stand til at arbejde didaktisk. Med andre ord: didaktik er en grundsten i et fagligt fundament.

Udvikling og kvalificering af faglighed kalder på, at man dokumenterer, reflekterer, fagligt vurderer (evaluerer) det, man gør, og heraf bli-

ver kontinuerligt klogere på det, der virker og det, der ikke gør, som hermed må forandres og (op)kvalificeres.

Kommunikation og formidling er også elementer i en kontekst omkring faglighed.

Det kvalificerede samspil

Når fagligheden foldes ud i dagtilbuddet, er en central målsætning, at der skal skabes pædagogiske læringsmiljøer med høj kvalitet, hvor børnene sikres optimale muligheder for at kunne lege samt opnå trivsel, dannelse, læring og udvikling. Dette sker ved at arbejde henimod og sikre et kvalificeret samspil mellem de strukturelle parametre og proces elementerne.

Det kvalificerede samspil handler om, at der er pædagogisk mening og sammenhæng mellem fx læringsmiljøets indretning og brug. Eller fx mellem det pædagogiske personales kvalifikationer/kompetencer og det empatiske, relatio-

Fagligheden må fokusere på en pædagogisk praksis, hvor det kvalificerede samspil mellem de strukturelle parametre og proceselementerne er omdrejningspunktet

nelle samspil mellem personalet og børnene. Fagligheden må fokusere på en pædagogisk praksis, hvor det kvalificerede samspil mellem de strukturelle parametre og proceselementerne er omdrejningspunktet.

Indsatsområder i kvalitetsarbejdet

Faglighed og kvalitet hænger tæt sammen. Undersøgelser om kvalitet kan give pejlemærker til udvikling af fagligheden.

Undersøgelserne om kvaliteten i de danske daginstitutioner, som VIVE og EVA har præsenteret de seneste år med tidligere fokus på de 0-2 årige børn og den seneste "Kvalitet i daginstitutioner for 3-5 årige børn", der er fra ultimo maj 2025, er væsentlige at dykke ned i, når man i sin institution vil stille skarpt på fagligheden.

Indsatsområderne, der er i den nævnte kvalitetsundersøgelse, bidrager eksempelvis med

relevante perspektiver, man både som ledelse og pædagogisk personale kan blive inspireret af til udvikling af kvaliteten i egen praksis og hermed til fagligheden.

Indsatsområderne handler om:

- kompetenceudvikling
- personale ressourcer
- tilsyn og opfølgning
- evalueringskultur (fra intention til praksis)
- fokus på utilstrækkelig kvalitet
- faglig ledelse

Kilde: Kvalitet i daginstitutioner, maj 2025, VIVE og EVA, s. 23.

I dette nummer af DET GODE BØRNELIV kan man på side 30 læse en uddybende artikel om kvalitetsundersøgelsen. ●

Der skal skabes pædagogiske læringsmiljøer med høj kvalitet, hvor børnene sikres optimale muligheder for at kunne lege samt opnå trivsel, dannelse, læring og udvikling

Vi er optaget af at skabe læringsmiljøer, der er rolige, overskuelige, kodede og visuelt understøttet

De bære-, være-, og læredygtige rammer

– tag ansvar for rammerne og for pædagogikken

De fysiske rammer påvirker os og former vores adfærd. Når vi som professionelle taler om, hvordan vi bruger de fysiske rammer, taler vi også om pædagogik. For vores børne- og læringssyns afspejles i den måde, vi koder vores rum og indretter os på. Det er også gennem brugen af de fysiske rammer, at vi kan konkretisere vores pædagogiske intention og styrke den faglige stolthed. Vores mål er at få mest muligt ud af det, vi har, med fokus på harmoniske, rolige og fagligt ambitiøse rammer om børns leg og udvikling.

Af **Stine Clasen** og **Christina Baluna Hostrup**, Udviklingskonsulenter

Foto: Jonna Fuglsang

TEMAER

- Bevidst placering
- Kodet rum
- Visuelt understøtte
- Kategoriseret
- Opryddeligt

Lad os starte med en case:
 Du står foran indgangen til daginstitutionen. Der er en tydelig skiltning af navnet på institutionen, og foran døren står der en stor potte med friske blomster. Det er også tydeligt angivet, hvor du skal aktivere døråbneren. Allerede her oplever du en intuitiv ro. Det er første gang, du skal ind i daginstitutionen. Du kommer ind og ser en fin tavle med billeder af de ansatte og, hvem der er på arbejde i dag. Det forstærker din tryghed, fordi du nu ved, hvem du kan møde hvor. Du fortsætter længere ind og registrerer fysiske rammer, hvor du med det samme kan se, hvad de forskellige "rum i rummet" inviterer til. Hvor der forventes at være rolige og fordybende aktiviteter og, hvor der afvikles mere dynamiske aktiviteter. Du lægger mærke til den orden, der er på hylder og reoler. Og de mange visuelle støtter, du kan se rundt omkring. Du føler dig velkommen og tryk.

Ansvar for rammerne

Den beskrevne case illustrerer betydningen af fysiske rammer, hvor der er taget stilling med afsæt i en faglig vurdering ud fra den konkrete

børnegruppe, de konkrete professionelle og den intenderede pædagogiske hensigt. Alle tre perspektiver hviler på den præmis, at vi har de rammer, vi har. Vi har de børn vi har. Og vi er de professionelle, vi efter bedste evne kan være på et givent tidspunkt. Det er det samlede aktuelle potentiale, og det skal vi arbejde ambitiøst, målrettet og vedholdende med at få mest muligt ud af.

Vi er optaget af at skabe læringsmiljøer, der er rolige, overskuelige, kodede og visuelt understøttet. Det handler for os om at være insistende på at skabe rammer og læringsmiljøer, der understøtter den ønskede pædagogik, og som signalerer, at her er der "nogen, der vil noget med nogen".

Bære-, være, og læredygtige rammer skaber vi sammen

Rammerne bliver bæredygtige, når vi passer på det, vi har. Rydder op og behandler tingene ordentligt og med respekt. Det giver os rammer, der er rene, inviterende og langtidshold-

Rammerne bliver læredygtige, når der er balance mellem de bærende og være-dygtige elementer

Denne artikels forfattere har skrevet bogen 'Tag ansvar for rammerne – tag ansvar for pædagogikken', Dafolo Forlag, hvor man kan hente yderligere inspiration.

bare. Det frigiver de professionelles energi at vide, hvor de forskellige ting bor, så de er nemme at finde og at rydde op.

Ved at visualisere, hvor de forskellige ting bor, kan vi desuden inddrage børnene i at rydde op, så de på den måde får et medansvar for, at det er et fysisk rart sted at være, og at vi sammen passer på det, vi har.

Det er ved at være spisetid. Der er en god stemning på stuen, børnene er fordybede i aktiviteter, og der er mange forskellige ting i gang. Stuepædagogen siger højt: "Om fem minutter skal vi rydde op." Han sætter time timeren, så børnene kan se, hvor lang tid der er tilbage. Time timeren ringer. Pædagogen samler børnene i en cirkel. Han uddeler billeder til hvert enkelt barn af, hvad barnet skal sætte på plads. Alle børn har en opgave. Det har de voksne også. Han tænder for musikken og "Ryd op sangen" (Louise Hart og Sebastian Klein) toner ud. Der breder sig smil på læberne og mange synger med. "Sving lidt med din krop, når du rydder op. Du kommer let i gang, når du starter med en sang" Det summer af god energi, og der bliver ryddet op. Det bliver danset lidt. Børnene er helt med.

Rammerne bliver væredygtige, når vi koder rummene, så det er tydeligt, hvad man skal, hvor. Børnene får oplevelsen af, at det er tilgængeligt at indtage og mestre rummene.

Igennem den tydelige kodning skabes og frigøres energien til at være fremfor, at børnene skal bruge opmærksomheden på at finde ud af, hvad man skal hvor. Den tydelige kodning er pædagogisk medskabende til tryghed og modet til at udfolde sig som den, man er.

Vi er på en stue, hvor der virker meget roligt og rart. Pædagogerne har brugt en del tid på at skabe en stue med rum i rummene. De har besluttet sig for, at de skal have et stille sted, hvor man kan trække sig som barn og være alene, eller sammen med en ven. Det er en lille hule, der er bygget i træ. Der er hynder inde i hulen, og man kan trække et forhæng for. På stuen er også et bord med tilhørende stole. På bordene er billeder af hvert enkelt barn. De har faste pladser. Der er et tæppe lagt ud foran en tavle, hvor der er billeder af dagens aktiviteter, Hvilke børn der er syge, og hvilke voksne der er på arbejde. Og hvilken dag det er. Her er der blandt andet samling hver formiddag. På stuen er desuden to legezone. Lige nu er den ene lege-

zone et køkken stue område, og den anden legezone er med klodser og biler. Pædagogerne arbejder dynamisk med legezoneerne, så de er forskellige alt efter, hvad der optager børnene og, hvilke læreplans-temaer der er i fokus.

Rammerne bliver læredygtige, når der er balance mellem de bære- og være-dygtige elementer. Tilsammen skaber de forudsætningerne for læredygtigheden. Det børne- og lærings-syn, der er fundamentet for vores arbejde, når rammerne er trygge og velfabulancerede. Når der både er plads til individet, det lille fællesskab og det store fællesskab.

De bliver læredygtige, når det er tydeligt, hvad der aktuelt bliver arbejdet med på stuen. Når det strutter og stråler af kreativitet og plads til at udfolde sig både i bevægelse og i fordybelse.

Vi kommer ind på en stue. Vi får lyst til at blive. Får lyst til at lege og lære. Vi kan se, hvad de arbejder med. Der hænger nogle fine ting på væggen lavet af børnene. Vi får lyst til også at lave det samme. Det er nemt at finde de forskellige materialer. Der er billeder af, hvad der bor hvor. Det emmer af liv, læring og leg.

Faglig stolthed

Vi erfarer, at den faglige stolthed bliver styrket, når vi tager ansvar for rammerne og pædagogikken. De to elementer er tæt forbundet. Man skal have noget at have det i. Pædagogikken bor i rammerne, og rammerne bærer pædagogikken. Når den forbundethed opstår, mærker vi, at vores faglighed får den plads, den fortjener. Vi kan med rank ryg gå ind ad døren til vores arbejde og have fokus på det, det hele handler om. Børnene! ●

BÆRE- VÆRE- OG LÆREDYGTIGE RAMMER ER NOGET, VI SKABER SAMMEN, NÅR:

- vi tager bevidst stilling til, hvordan vi kan bruge de fysiske rammer
- ledelsen understøtter og prioriterer opmærksomhed og tid til fokus på rammerne
- det er en fast del af den pædagogiske tilrettelæggelse
- det er en integreret del af det professionelle samarbejde
- vi inddrager børnene og giver dem medansvar

En vision

for tryghed, leg og demokratiske rettigheder

Kernen i et meningsfuldt og udviklende børneliv er dybt forankret i barnets fundamentale behov. Det gode børneliv defineres som en tilværelse præget af tryghed, nærvær, leg, læring og udvikling i barnets eget unikke tempo. Disse elementer er essentielle forudsætninger for trivsel og sund udvikling. Elementer, denne artikel folder ud, som baserer sig på bogen "Børnelivet i velfærdsstatens hænder" skrevet af artiklens forfatter.

Af **Ole Henrik Hansen**, Professor

Visionen er et børneliv, hvor barnets egenart respekteres og, hvor samfundets rammer aktivt understøtter disse behov. I en tid, hvor økonomiske hensyn og systemlogikker ofte dominerer, er der et presserende behov for en vågen, kritisk stemme, der tager børnenes og familiernes parti. Denne kritiske tilgang udfordrer etablerede sandheder og insisterer på at se verden fra barnets perspektiv.

Den nuværende samfundsindretning, herunder organiseringen af dagtilbud og politiske prioriteringer, står ofte i modsætning til visionen om det gode børneliv.

Dette kalder på en fundamental gentænkning af vilkårene for de yngste inspireret af en dyb humanistisk fordring, der placerer barnets værdighed og behov i centrum.

Grundpillerne i det gode børneliv

Afgørende for barnets følelsesmæssige fundament er muligheden for at danne stærke, stabile og kærlige bånd til få, primære omsorgspersoner. Dette skaber en sikker base for udforskning og står i kontrast til miljøer med hyppige skift eller mange voksenkontakter. Forskning understreger betydningen af de pædagogiske betingelser for disse afgørende relationer og den fysiske og emotionelle nærhed, der er nødvendig for tryk tilknytning.

Langsom tid

I en stadig accelererende verden er der behov for "langsom tid" i barnets hverdag. Dette indebærer et tempo, der tillader fordybelse, ro til bearbejdning af indtryk og uforstyrret engagement i aktiviteter. Langsom tid er en afgørende ressource for udvikling af koncentration, kreativitet og indre ro. Kritik af tidlig institutionalisering og observeret stress hos børn i dagtilbud understøtter behovet for mindre fortravlede og mere barnetilpassede miljøer.

Visionen er et børneliv, hvor barnets egenart respekteres og, hvor samfundets rammer aktivt understøtter disse behov

Legens ukrænkelige værdi

Legen er barnets primære sprog og vigtigste redskab til at forstå sig selv og verden. Gennem leg eksperimenterer børn, lærer social forhandling, bearbejder følelser og udvikler fantasi og problemløsningsevner.

Et godt børneliv prioriterer rigelig tid og rum til leg. Dog er "fri leg ikke lige fri for alle børn," hvilket indikerer et behov for aktiv pædagogisk understøttelse, især for sårbare børn, herunder anerkendelse af at små børn ofte har brug for voksenkontakt for at stimulere deres leg og udvikling.

De beskrevne grundpiller er dybt forbundne. En sikker tilknytning giver mod til leg, og "langsom tid" skaber rum for både relationer og fordybet leg. Systemiske barrierer som tidlig institutionsstart, utilstrækkeligt uddannede pædagoger og pædagogisk personale og et ensidigt fokus på standardiserede kompetencer kan undergrave disse fundamentale piller.

Barnets perspektiv og demokratiske rettigheder

At anlægge barnets perspektiv er afgørende og her tænkes på respekt for integritet og individuel udvikling. Det gode børneliv handler om at møde barnet med respekt for dets integritet og individuelle udviklingsrytme. Fokus flyttes fra, hvad et barn kan (målbare færdigheder) til, hvordan et barn er – dets væren, nysgerrighed og relationelle tryghed. Kompetencer omfatter evnen til fordybelse i leg, dannelse af sikre tilknytninger og håndtering af relationer. Pres for standardiserede milepæle kan modarbejde barnets individuelle udvikling.

Barnets demokratiske rettigheder

En central dimension er at se barnets demokratiske rettigheder – retten til at blive set, hørt samt deltage aktivt. Forskning peger på demokrati som en kerneværdi, hvor børn skal "lære

Langsom tid er en afgørende ressource for udvikling af koncentration, kreativitet og indre ro

at finde deres stemme i fællesskabet." Dette indebærer en udvikling fra fokus på individuel indflydelse til en bredere forståelse af demokrati som kollektiv deltagelse, intersubjektiv interaktion og værdsættelse af forskelligheder.

At udfordre nutiden for at skabe fremtiden

Visionen om at skabe fremtiden ved at udfordre nutiden realiseres ved at sikre børns rettigheder og fremme deres kritiske sans. Det miljø, voksne skaber, er afgørende for børns fremtidige kapacitet til demokratisk deltagelse. Der er dog en potentiel modstrid mellem dette ideal og systemiske pres mod standardisering, som kan undertrykke kritisk tænkning.

De voksnes ansvar

Voksne bærer et afgørende ansvar. De skal skabe rammerne og være fortalere. De skal skabe nærvær og sikre sensitiv respons. Voksnes vigtigste bidrag er følel-

sesmæssigt og mentalt nærvær, aktiv lytning og sensitiv respons på barnets signaler. Dette kræver ægte interesse og en vilje til at møde barnet, hvor det er og en omsorg, der er både dybfølt og fagligt funderet.

Holistisk, børnecentreret tilgang

En holistisk tilgang ser det hele barn og støtter dets udvikling med respekt for dets unikke personlighed. Kombinationen af omsorg og læring er central: det ene fungerer ikke uden det andet. En didaktisk, læringsorienteret tilgang, gennemsyret af omsorg, kan føre til bedre udvikling og tættere kontakt.

At være den kritiske stemme

Voksnes ansvar inkluderer at være den vågne kritiske stemme, der tager børnenes parti og udfordrer systemer, der ikke tjener barnets bedste. Dette indebærer at stille spørgsmål og stritte imod utilstrækkelige normer. Og for fagprofessionelle at italesætte og ændre det, der ikke fungerer.

En didaktisk, læringsorienteret tilgang, gennemsyret af omsorg, kan føre til bedre udvikling og tættere kontakt

Der er behov for politiske løsninger, der gentænker dagtilbudsområdet og familiernes vilkår

Det gode børneliv som modvægt

Visionen om det gode børneliv står som en nødvendig modvægt til dominerende samfundstendenser.

Kritik af præstationspres

Barndommen har brug for et beskyttet rum med en anderledes tidslighed end voksenlivets høje tempo og målbare resultater. Dette indebærer prioritering af barnets iboende udviklingsbehov over systemiske krav om standardisering og tidlig præstation. Børn tilpasser sig ofte, men denne tilpasning kan dække over et pres, der strider mod autentiske udviklingsbehov.

Udfordring af "børneindustrien"

Det er nødvendigt at udfordre børneindustrien forstået som det kompleks af tjenester, produkter, politikker og økonomiske interesser, der omgiver børns liv. Kritik af kvaliteten i dagtilbud og spørgsmål om, hvorvidt systemer reelt er til gavn for børnene, peger på en risiko

for, at strukturelle og økonomiske logikker overskygger barnets behov.

Udfordring af politiske debatter

Ligeledes må man udfordre de politiske dogmer. Overvejelser om børns start i institutioner bør i højere grad fokusere på, hvad der er godt for børnene frem for andre dagsordener som ligestilling eller arbejdsmarkedspolitiske hensyn. Velfærdsstaten risikerer utilsigtet at skabe problematiske vilkår for de yngste. Der er behov for politiske løsninger, der gentænker dagtilbudsområdet og familiernes vilkår.

Vejen frem

Den humanistiske fordring tjener som et afgørende etisk og intellektuelt kompas med fokus på definition og kerneværdier.

Den humanistiske fordring appellerer til at handle ud fra kerneværdier som menneskelig værdighed, retfærdighed, medfølelse, forståelse, frihed, kritisk sans og solidaritet. Den place-

Ole Henrik Hansen har skrevet denne interessante bog, hvor man kan læse meget mere uddybende om denne artikels perspektiver.

rer barnet i centrum som et unikt menneske med iboende værdighed.

Bygget på viden og kritisk sans

Fordringen bygger på videnskab, men med en veludviklet kritisk sans over for etablerede fortællinger om "det bedste" for børn. Den kalder på en sund skepsis over for nuværende praksisser, indtil forskning af høj kvalitet, fri for bias, utvetydigt kan fastslå, at de ikke er skadelige.

Konkretiseret i handling

Den humanistiske fordring konkretiseres gennem etiske valg og handlinger, der skaber et børne- og familieliv i overensstemmelse med disse principper, ofte på trods af samfundsmæssigt pres. Den insisterer på at handle i overensstemmelse med sine værdier. Den humanistiske fordring leverer ikke blot en kri-

tik men en positiv vision og et etisk kompas for nødvendig forandring, og den udfordrer instrumentelle logikker, der kan præge debatten om børns vilkår.

Konklusion: At investere i barndommen for et bedre samfund

At stræbe efter det gode børneliv kalder på dyb samfundsmæssig refleksion og handling. Det handler om at skabe vilkår for det gode børneliv, hvor tryghed, nærvær, leg, læring og udvikling anerkendes som fundamentale rettigheder, ikke luksusgoder. Dette kræver, at barnets langsigtede trivsel placeres i centrum for beslutninger.

Ved at omfavne disse principper kan vi styrke børns trivsel, fremme deres udviklingspotentiale og lægge grunden til et liv præget af ro-busthed og kreativitet. Dette er en investering

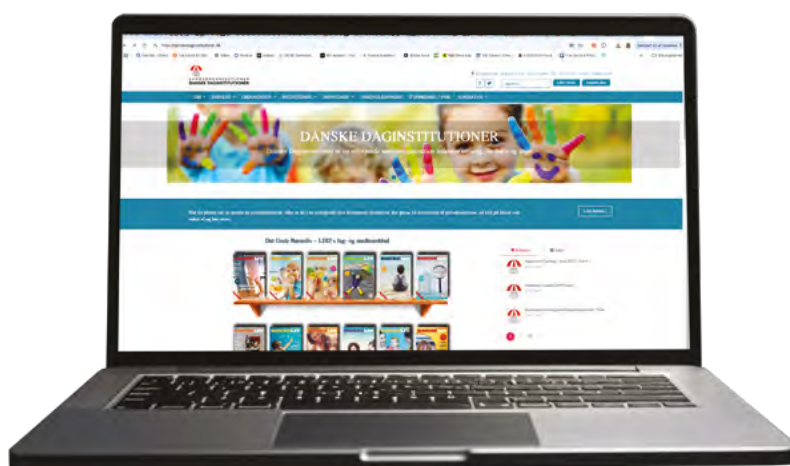

Vejen mod det gode børneliv er en fælles opgave, der starter med en anerkendelse af, at den nuværende kurs på mange områder må korrigeres.

i børns livskvalitet her og nu og i et mere human og bæredygtigt samfund. At undlade at adressere kritikken af nuværende vilkår indebærer en stiltiende accept af forhold, der kan være skadelige.

Appellen er derfor til handling: at omsætte refleksion til konkret forandring. Det kræver modige politikere, engagerede fagfolk, bevidste forældre og et civilsamfund, der tør insistere på barnets ret til en barndom præget af tryk, nærvær og respekt.

Vejen mod det gode børneliv er en fælles opgave, der starter med en anerkendelse af, at den nuværende kurs på mange områder må korrigeres. Fremtiden skabes i nutidens barndom og det menneskesyn vi baserer denne barndom på. ●

Kurser i LDD

LDD tilbyder en bred palette af kurser, uddannelse og temadage til nye og erfarne ledere, pædagogisk personale og bestyrelsesmedlemmer.

Følg med i vores aktuelle tilbud på www.ddd.dk

Kort fortalt har rummet
en afgørende betydning
for fagligheden og den
pædagogiske kvalitet

Rummet

i den pædagogiske faglighed

Den professionelle pædagog udfolder sin faglighed inden for nogle fysiske rammer i form af arkitektur og rum. Arkitekturen og dermed rummenes overordnede udformning kan være inspirerende og skabe muligheder, men de kan også udfordre og skabe begrænsninger. Er rummene gennemtænkte og godt bearbejdede, kan de være en hjælp i forhold til det pædagogiske arbejde med at skabe et miljø, der understøtter målsætningerne for kvalitet i dagtilbud.

Af **Charlotte Ringsmose**, Professor
og **Susanne Ringsmose Staffeldt**, Designer

Fotos: Christian Petersen og Susanne Ringsmose Staffeldt

Bygningerne er et strukturparameter, som de pædagogiske medarbejdere ikke har så meget indflydelse på. Derimod har medarbejderne meget stor indflydelse på de fysiske rums betydning for de processer, der kan foregå.

De fysiske rum – som procesparametre – handler om, hvordan disse rum indrettes og tages i anvendelse i det pædagogiske arbejde. Inden for de overordnede rammer, der er givet i form af kvadratmeter, størrelse og andre elementer, tilrettelægges det pædagogiske arbejde i et samspil mellem pædagogikken, organiseringen, rum og materialer. Rummenes indretning har stor betydning for, hvilke legemuligheder der er til rådighed for børnene og om, børnene kan lege vedvarende, fordybet og uforstyrret. I sammenhæng kan arbejdet med de fysiske rum give gode udviklings- og triv-

selsmuligheder for børnene eller omvendt være et benspænd for udfoldelse af relationer, børnefællesskaber, lege og aktiviteter. For lidt plads, få legemuligheder og for mange børn i samme legeområde kan give anledning til konflikter og høj lyd, der går ud over børnenes muligheder for at lege fordybet. Kort fortalt har rummet en afgørende betydning for fagligheden og den pædagogiske kvalitet.

Kvalitetsundersøgelser i relation til rummet

I de nationale undersøgelser på dagtilbudsområdet ses fysiske rum også som et element i proceskvaliteten og som udtryk for den kvalitet, der kommer til udtryk i det pædagogiske arbejde (VIVE, EVA, 2023 og 2025). Med kun 5% i god kvalitet er de fysiske omgivelser indendørs det område, der har færrest institutioner i god kvalitet. Det tyder på, at arbejdet med rummene, som en del af den pædagogiske fag-

Det handler om at se de fysiske omgivelser som helt afgørende for relationer, fællesskaber, lege og aktiviteter og dermed for den pædagogiske kvalitet

Artiklens forfattere har lavet denne bog, hvor man kan hente inspiration til indretning i og af det pædagogiske læringsmiljø.

lighed ikke får den bevågenhed, der er brug for. Der er behov for i højere grad at se, hvad rummet og de effekter, der er i det, giver muligheder for i den pædagogiske faglighed.

Begrundelsen for, at denne del af den pædagogiske faglighed i mindre grad udfoldes, er ikke undersøgt, men i interviewene i undersøgelsen peger pædagogerne på, at tydelige lege og aktivitetssteder er forhold, der bliver lagt vægt på i indretningen af de fysiske omgivelser. Medarbejderne erkender også, at det letter børnenes aflæsning af rummene og bidrager til mere ro og fordybelse.

Nogle af de udfordringer, der bliver nævnt er, at der ikke altid opleves at være lokaler eller kvadratmeter nok til rådighed eller, at kvadratmeterne er i fællesarealer, der kan være vanskelige at udnytte. Det illustrerer, hvordan struktur- og procesforhold hænger sammen, og at bygningens arkitektur kan være en barriere. Det er dog ikke hele forklaringen på, at de fysiske omgivelser – som en del af fagligheden – ikke er i god kvalitet.

Det glædelige budskab er, at der er gevinst for både børn og medarbejdere i at arbejde med de fysiske rum. For medarbejderne viser forskning, at der er signifikant sammenhæng med kvaliteten af de fysiske læringsmiljøer og medarbejdertilfredshed. Både, hvor tilfredse medarbejderne er med deres job men også, hvor motiverede og engagerede medarbejderne er i deres arbejde og med kvaliteten af det arbejde de udfører (Ringsmose, Kragh-Müller in press).¹

For børnene danner de fysiske omgivelser rammerne for at få gode muligheder til at have aktiviteter og lege, der er fordybende, inspirerende og uforstyrrede.

Det, vi er sammen om

Vi ved fra forskningen, at børns udvikling og trivsel skal forstås i sammenhæng med de muligheder, der er til stede i omgivelserne og, at børn udvikler sig og trives bedre, hvis kvaliteten er god. I arbejdet med at skabe god kvalitet viser flere undersøgelser, at gode relationer til børnene er en kerneværdi for de pædagogiske medarbejdere. Relationer kan dog ikke forstås

1) Undersøgelse af sammenhæng mellem KIDS vurderinger og medarbejdertilfredshedsundersøgelsen i 59 dagtilbud viser signifikant sammenhæng mellem tilfredshed og høj score i fysiske omgivelser i KIDS.

uafhængigt af de øvrige procesområder. I KIDS hænger områderne derfor også sammen. De fysiske omgivelser har betydning for alle områder i det pædagogiske arbejde. Fokuseres der på relationer alene, så overser man betydningen af de andre områder.

Det handler om at se de fysiske omgivelser som helt afgørende for relationer, fællesskaber, lege og aktiviteter og dermed for den pædagogiske kvalitet.

Fokus på barnets udvikling

Relationer bliver ofte koblet til det nære samspil, der sker i forbindelse med børns tilknytning og udvikling. Disse samspil grundlægges tidligt og har stor betydning – også i daginstitutionen. Dette fokus kan dog ikke forstås uafhængigt af de betingelser, relationerne udspiller sig inden for.

Fra 7-9 måneders alderen begynder barnet i stigende grad at rette opmærksomheden mod omgivelserne, hvor barnet bliver i stand til at dele oplevelser med en anden og samtidig få en forståelse af, hvad den anden oplever. Dette,

at dele opmærksomheden om et fælles tredje, giver barnet adgang til sproglig, kommunikativ og social udvikling. Barnet har en stor indbygget trang til at lære omgivelserne at kende og retter opmærksomheden mod et tredje gennem mimik og udpegning herunder deler med en anden i kommunikation og handling. Gennem dette fælles tredje udvikler barnet sprog og begrebsapparat – men også relationer.

Man siger, at barnet går fra den dyadiske opmærksomhed – dig og mig sammen – til den triadiske opmærksomhed – dig og mig sammen om noget. I denne triadiske opmærksomhed har to eller flere personer opmærksomheden rettet mod et fælles tredje, hvor optagetheden tydeligt kan tolkes som rettet mod det samme gennem en fælles reference i ordudveksling, pegning eller andre former for udtryk mod fællesskab og engagement.

Blikket er rettet mod det fælles tredje med optagetheden om det samme, hvilket vises gennem samtale eller bekræftelse via fx blik, ansigtsmimik, nik, latter og andre tydelige tegn på fælles oplevelse og fælles reference. Dette

er grundlag for udveksling af kultur, begreber og forståelser mellem børn og mellem voksne og børn.

Når denne delte opmærksomhed er vedvarende og fokuseret, så udgør den det vigtige grundlag for børns trivsel og læring og er kendetegn for kvalitet. Det vedvarende er, når to eller flere er sammen og fordybet om noget, det kan fx være en leg eller en aktivitet. Begge parter bidrager til tænkningen og til at udvide hinandens forståelse. Modsætningen ville være korte og ufokuserede møder mellem voksne og børn, og det styrker ikke relationerne og begrænser også børnenes muligheder for erfaringer.

Det er nødvendigt for barnet i den beskrevne alder at rette opmærksomheden mod noget sammen med andre, hvilket er vigtigt, at man som pædagogisk personale forstår og kan implementere i forhold til rummet.

Rum, organisering og pædagogik

Med denne forståelse må den professionelle pædagog indrette og organisere materialer i et

læringsrum, der udfordrer børnene, og som beskytter, perspektiverer og videreudvikler børnenes muligheder for at udvikle sig i relationer og fællesskaber gennem lege og aktiviteter. Rummene skal give mulighed for at fordybe sig i lege og aktiviteter. Det kan være vanskeligt at etablere når, mange skal være samlet et sted. Derfor er det helt grundlæggende at sørge for en bred fordeling af børn og voksne, hvor de forskellige udfoldelsesmuligheder ikke forstyrrer hinanden.

En bred fordeling af voksne og børn om meningsfyldte aktiviteter dæmper støjniveauet og fremmer børnenes muligheder for at indgå i udviklende samspil. Mange gode afskærmede legesteder, tilrettelagt så mindre grupper af børn kan lege sammen i forskellige legemiljøer, der rammer børnenes interesser, giver et læringsmiljø, som hjælper børnene med at lege gennem længere tid og dermed vedvarende.

Velorganiserede materialer gør det lettere for børnene at komme i gang med en god leg. En veludstyret dukkekrog med orden i materialer-

ne er et bedre legemiljø end en kasse med blandet plastikmad, der ikke rigtig passer sammen.

Afsluttende perspektiver

I forskningen inddeler vi ofte de forhold, der har betydning for kvalitet i strukturforhold, procesforhold og resultatforhold. Strukturforhold handler om normering, gruppestørrelse, medarbejdernes uddannelse, bygningernes størrelse osv. Procesparametrene handler om, hvordan processer i dagtilbuddenes hverdag i relationer, lege og aktiviteter bliver til kvalitet for barnet. Når struktur og procesforhold spiller godt sammen, kommer det til udtryk i børnenes trivsel og udvikling. Struktur og procesparametre hænger sammen.

Det ville være godt, hvis arkitekter og bygherrer kan forberede et godt grundlag for arbejdet i institutionerne, hvor det fysiske miljø som procesforhold i relation til organisering af rum og materialer har stor betydning. I daginstitutionen lærer børn primært gennem deres erfaringer i samspil med andre i lege og aktiviteter, som giver børnene vigtige erfaringer med del-

tagelse og fællesskaber. Der skal være tilbud om mange gode lege, aktivitets- og dermed trivsels- og udviklingsmuligheder for børnene i institutionerne. ●

Rummene skal give mulighed for at fordybe sig i lege og aktiviteter

REFERENCER

Ringsmose Staffeldt, S. & Ringsmose, C., 2024, *Rum og læring i praksis 1* udg. Frederikshavn: Dafolo

Ringsmose, C., 2021, *Fælles opmærksomhed – mere end bare at være sammen. I: At udvikle et sprog: Tomasellos børneforskning i en dansk kontekst*. Thomsen, P. (red.). Dafolo

VIVE & EVA. (2023). *Kvalitet i dagtilbud: National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner og dagplejen for 0-2-årige børn*.

VIVE & EVA. (2025). *Kvalitet i dagtilbud: National undersøgelse af kvalitet i pædagogiske læringsmiljøer og rammer i kommunale daginstitutioner for 3-5-årige børn*

Refleksioner over frihed samt frisættelse af faglighed

Hvad sker der med motivation og kvalitet, når man arbejder med frisættelse? Den første januar 2025 er der indført forenklede regler på dagtilbudsområdet, som giver brede rammer for den faglige ledelse i dagtilbuddene: Formkravene til læreplanerne er blevet opblødt, og kravet om skriftlig evaluering hvert andet år er frafaldet. Dermed har alle landets dagtilbud fået en flig af den regelforenklings, Helsingør Kommunes dagtilbudsområde har haft fra 2021-2025, hvor erfaringerne præsenteres i denne artikel.

Af **Helene Horsbrugh**, Dagtilbudschef, Helsingør Kommune

Helsingør Kommune har været én af de første kommuner i forhold til regeringens frisættelsesforsøg, de såkaldte "velfærdsaftaler", og har derved gjort sig erfaringer, som måske kan komme andre kommuner til gavn. Med velfærdsaftalerne blev syv kommuner undtaget fra en lang række nationale og kommunale love og regler. Store dele af dagtilbudsloven har været sat ud af kraft i en periode, og det samme gælder for de fleste kommunalt besluttede retningslinjer, koncepter mv.

Byrådet i Helsingør valgte at lægge den øgede frihed helt ud i yderste led – til dagtilbudsledere, medarbejdere og forældre. Det har betydet

større råderum for dagtilbudsledere og pædagogiske medarbejdere til selv at sætte den faglige retning i dagtilbuddene.

Lederne og de pædagogiske medarbejdere har med frisættelsen fået større frihed og dermed også et større ansvar for fagligheden og den pædagogiske kvalitet.

Er regler hæmmende for den pædagogiske kvalitet?

Der blev fra starten af frisættelsesforsøget gjort klart, at selv om der ikke fulgte ressourcer med velfærdsaftalen, så var forventningen, at regelforenklingen ville føre til forbedret kvalitet for børnene. Velfærdsaftalen må derfor logisk set hvile på en antagelse om, at regler og procedurer er mere hæmmende end fremmende for den pædagogiske kvalitet.

Velfærdsaftalen har givet anledning til mange indbyrdes drøftelser i Helsingør, og en af de erfaringer, vi har gjort os er, at love og retningslinjer ikke kun er en begrænsning og belastning i den pædagogiske hverdag.

Lederne og de pædagogiske medarbejdere har med frisættelsen fået større frihed og dermed også et større ansvar for fagligheden og den pædagogiske kvalitet

Det er også en rettesnor for, hvad der er ”indenfor skiven” i den pædagogiske praksis. Ledere og medarbejdere oplever, at regler og retningslinjer ofte virker efter hensigten og er med til at fremme, snarere end begrænse pædagogisk kvalitet.

De fleste dagtilbud i Helsingør Kommune har valgt at vedblive arbejdet med den pædagogiske læreplan, selv om det i de seneste fire år ikke har været en skal-opgave. Til gengæld har de fleste dagtilbud undladt at evaluere læreplanen hvert andet år, ligesom mange af de kommunale retningslinjer og koncepter ikke har været brugt.

Dagtilbuddenes valg giver en indikation af, hvilke dele af love, retningslinjer og koncepter, der opleves meningsfulde og værdiskabende. Realistisk set har det nok også indgået i overvejelserne, at for eksempel evalueringen opleves som tidskrævende og svær at passe ind i en travl pædagogisk hverdag.

Frisættelse og autonomi

En anden logik, man kan anlægge for at forstå frisættelse, er, at frisættelse påvirker kvaliteten, fordi det er motiverende at få frihed til at udøve faglig dømmekraft. VIVE's og EVA's evaluering viser, at velfærdsaftalerne har medført en oplevelse af øget frihed, hvilket forbindes med arbejdsglæde og motivation.

Lederne i Helsingør Kommunes dagtilbud har oplevet øget autonomi i frisættelsen, men ikke alle har været lige begejstrede over friheden. Særligt i starten, dengang vi endnu ikke vidste, hvad frisættelsen indebar, var der flere ledere, der oplevede frisættelsen som en belastning. De havde ikke selv ønsket sig at arbejde med frisættelse, og så stod de pludselig med en opgave, der var virkelig svær at forstå og udføre. Andre ledere var begejstrede over at få større mulighed for at sætte kursen selv. Flertallet har oplevet det virkelig positivt, at der fra politisk hold – både fra regeringen og fra byrådet – er blevet udvist så stor tillid til de ansatte.

Vi har været fælles om at være pionerer for hele Danmark, og det har skabt et stærkt ”vi” og øget arbejdsglæden

Ifølge fællestillidsmanden for BUPL i Helsingør, Vibeke Stær Juul, fører den øgede autonomi til bedre kvalitet:

”Vores tillidsrepræsentanter ude i institutionerne fortæller, at deres pædagogiske og faglige metodefrihed er højnet, så børnene i højere grad får det, som pædagogerne med deres faglighed vurderer, at børnene har brug for”

(Arbejdslivinorden.dk).

Når evalueringen fra VIVE og EVA alligevel ikke har påvist en målbar effekt af frisættelsen på kvaliteten for borgerne i de syv velfærdsaftalekommuner, kan det hænge sammen med, at frisættelsen har givet afsæt for meget forskelligartede forsøg og aktiviteter: I hvert enkelt dagtilbud har ledere og medarbejdere fundet frem til, hvad der er brug for netop hos dem.

Forsøgene spænder vidt som i disse eksempler: Styrket sprogstimulering, udvidet aktivitetsvifte for forældrestyrelsen, nye metoder til overlevering mellem dagtilbud og skole, klimadagtilbud og kompetenceløft i relationskompetencer.

Når, frisættelsen er blevet brugt så forskelligt, vil effekten selvfølgelig være svær at måle på kommuneniveau.

Frisættelse og motivation

Ifølge ”Selvbestemmelsesteorien” (Ryan og Deci 2000) er autonomi et af tre behov, der skal være opfyldt for, at mennesker oplever indre motivation og arbejdsglæde. Autonomi kan oversættes til ”en oplevelse af at bestemme over sig selv”. Ud over behovet for autono-

mi, skal også behovet for kompetence (at opleve, at man mestrer noget) være opfyldt. De tredje behov er at opleve samhørighed, at man hører sammen med andre – at det, man gør, er meningsfuldt.

Mens der har været frisættelse, er der sket det i Helsingør (som i resten af landet), at pædagogandelen er faldet på dagtilbudsområdet. Det betyder, at en lavere andel af personalegruppen har reel mulighed for at udøve faglig dømmekraft: Man må antage, at medarbejdere, der hverken har uddannelse eller solid erfaring, vil have brug for enten retningslinjer, instruerende ledelse eller begge dele, for at kunne bidrage til pædagogisk kvalitet. Derfor er der formodentlig også en lavere andel, der føler sig kompetente i deres job.

Det er sandsynligt, at det er med til at udvande effekten af frisættelsen: Nok er autonomien vokset, men til gengæld vil der formodentlig være en lavere andel af medarbejderne, der får opfyldt deres behov for at føle sig kompetente. Opfyldelse af det tredje behov, behovet for samhørighed, lader til at være forbedret i frisættelsen: Processen med at skabe noget nyt sammen, både i det enkelte dagtilbud og i samarbejdsfladen mellem forvaltning og dagtilbud, har rystet os sammen. Vi har været fælles om at være pionerer for hele Danmark, og det har skabt et stærkt ”vi” og øget arbejdsglæden.

Hvad gør vi nu – og hvad kan andre gøre?

Velfærdsaftalen udløber den 31-7-25 så vi er i fuld gang med at finde ud af, hvordan vi skal arbejde fremover. Fra august 2025 gælder dagtilbudsloven også i Helsingør, men vi skal ikke

HELENE HORSBRUGH HAR BIDRAGET TIL DISSE TO ANTOLOGIER,
HVOR MAN KAN HENTE YDERLIGERE INSPIRATION:

Frisættelse. Hvad har vi lært og hvad nu?, 2025, Karsten Mellon (red.), Djøfs Forlag.

Refleksioner over frihed, 2025, Line Arnmark (red.), Dafolos Forlag.

tilbage til den praksis, der herskede i Helsingør før frisættelsen: Loven er anderledes nu, kommunen har ændret sig og os, der arbejder på dagtilbudsområdet i Helsingør, har også forandret os. Så selvfølgelig skal vi videreføre det, vi har lært!

I Helsingør Kommunes dagtilbud er der foregået hverdagsinnovation, og mange af de konkrete aktiviteter og metoder, som er udviklet i frisættelsen, vil blive videreført. Endnu vigtigere er det måske, at der er udviklet, hvad flere ledere kalder "et friskt mindset", som ansporer til at forholde sig uærbødigt til "plejer". Den kultur vil vi meget gerne videreføre, for den giver mulighed for at blive ved med at tænke nyt.

For nylig blev jeg spurgt til, hvilke gode råd jeg kan give til andre, der ønsker at arbejde med frisættende ledelse. Jeg svarede, at jeg selv for det første har lært at være tilbageholdende og særdeles selektiv med at sætte "top-down ini-

tiativer" i værk for, hver gang jeg gør det, reducerer jeg råderummet for lokalt initiativ. For det andet har jeg lært, at inddragelse er helt afgørende, både for kvaliteten af de tværgående initiativer og for ejerskabet til dem. Endelig har jeg lært, at skruer man op for tilliden i organisationen, styrker man også samhørigheden.

Arbejdet med frisættelsen har samlet set været lærerigt og berigende. ●

REFERENCER

Arbejdslivinorden.dk

Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2000) Self-Determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. American Psychologist, 55, 68-78

Evaluerings af velfærdsaftaler i syv kommuner - vive.dk

Den professionelle samtale

Hvor mange samtaler har du egentlig i løbet af en arbejdsdag? En, to... mange. Spørgsmålet er, hvor mange af disse samtaler, der vil kunne betegnes som værende professionelle samtaler? Denne artikel forsøger at besvare disse spørgsmål i konteksten, der handler om kunsten at opretholde balance mellem faglig opgaveløsning og relationen til medarbejderne.

Af **Marlene Bisgaard Thomsen**, Selvstændig Erhvervspsykolog, Ekstern Konsulent, UCN act2learn og **Charlotte Øland Madsen**, ph.d., Ledelses- og organisationskonsulent, UCN act2learn

En professionel samtale er en struktureret samtale, der har rod i kerneopgaven, og som bidrager positivt til den faglige opgaveløsning. Det kan lyde banalt – at selvfølgelig går vi på arbejde for at løse en kerneopgave. Alligevel ser vi ofte, at der kan være kulturer, hvor vi i højere grad er optaget af at have det godt end at gøre det godt. Det ene udelukker som sådan ikke hinanden, men det interessante er, hvad der kommer først.

I mange omsorgsfag afgrænses omsorgen ikke kun til målgruppen men rummer også kollegaer. Det er der i princippet intet problematisk i. Udfordringen opstår, hvis denne person-

lige omsorg kommer til at stå i vejen for den faglige udvikling, idet omsorgen bliver synonym med en undgåelsesadfærd. En undgåelsesadfærd, der betyder, at vi undgår at stille os fagligt nysgerrige overfor hinandens praksis med afsæt i en bekymring om, at dette kan

påvirke vores relation og skabe uenighed. Vi har imidlertid brug for denne faglige uenighed, da det er den, der udvikler vores faglighed, praksis og egenrefleksion.

Balance i forhold til faglighed

En såkaldt ”undgåelsesadfærd” kan over tid udvikle sig til en form for ”hensynsbetændelse”, der ikke kun bliver gældende for medarbejderne imellem men ligeså for lederen. Der kan opstå en forståelse af at, hvis vi som ledere sætter krav til fagligheden, vil det ske på bekostningen af relationen. Den professionelle samtale kan være et sted at starte, hvis vi ønsker at tale om faglighed på en måde, hvor balancen mellem den faglige pædagogiske praksis og hensynet til relationen genoprettes.

Der er mange bud på, hvad en professionel samtale er og, hvordan den afholdes. I bogen ”Professionelle Samtaler” har vi udviklet en generisk samtalemodel, der indeholder fire faser, som skaber rammerne for en professionel samtale. Samtalemodellen er gennem længere tid udviklet og afprøvet af konsulenter ved

En professionel samtale er en struktureret samtale, der har rod i kerneopgaven, og som bidrager positivt til den faglige opgaveløsning

UCN Act2learn som et værktøj til at sætte fornyet fokus på udvikling af kerneopgaven i offentlig praksis.

Intention

Den første fase i samtalemodellen er intentionsfasen. Som navnet antyder, handler det om at afklare intentionen med samtalen. Forestiller vi os, at en pædagogisk leder har observeret en medarbejder have et hårdt sprogbrug overfor en børnegruppe, bliver det lederens opgave at tale med sin medarbejder omkring dette på en måde, der stadig bevarer relationen intakt.

I intentionsfasen skal budskabet lægges frem – hvad er observeret og, hvad er formålet med samtalen. Lederen kan indlede en samtale om det fælles børnesyn ved at sige:

"I går da jeg var ude i køkkenet, hørte jeg, at du var sammen med en gruppe børn. Jeg lagde mærke til, at du havde hævet din stemme og kaldte et af børnene for egoistisk. Vores børnesyn er, at børn gør det godt, når de kan, og det tænker jeg også, at du gjorde. Jeg er derfor interesseret i at høre din oplevelse af situationen i

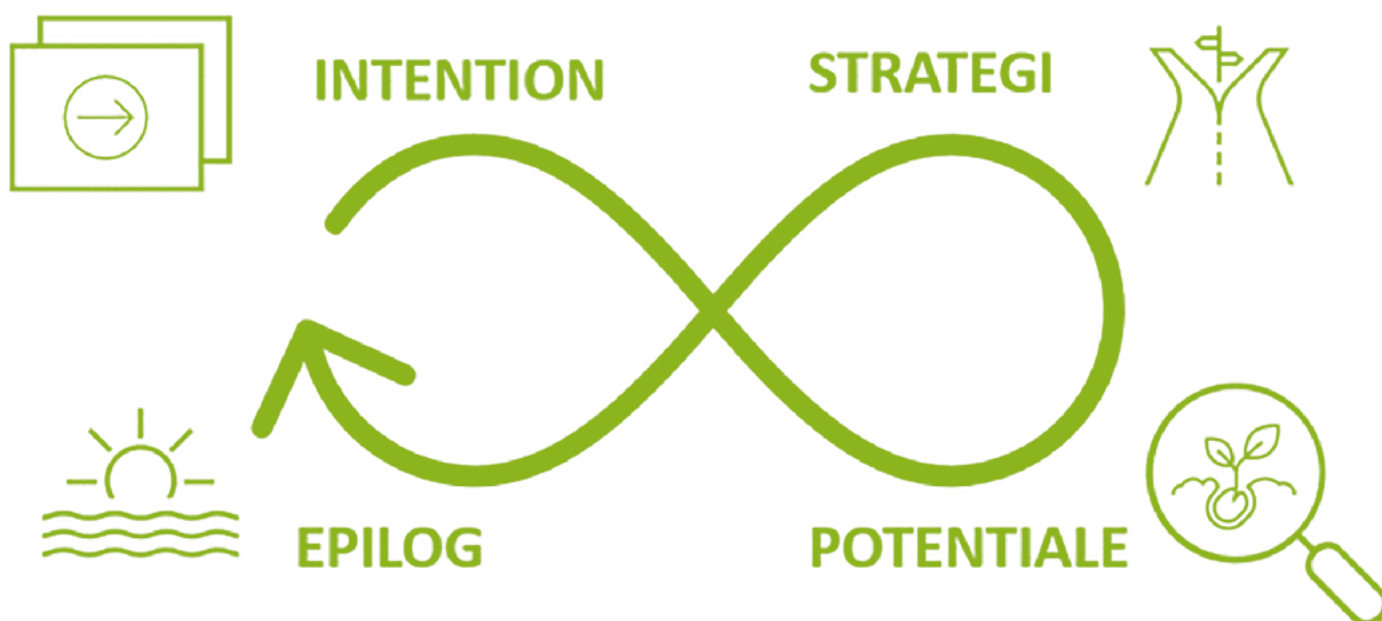
går og, hvordan vi kan undgå, at det ikke sker igen. Det kunne jeg godt tænke mig, at vi lige bruger en halv time på at reflektere over sammen. Med denne ramme er der så noget, som er vigtigt for dig at få talt om?"

På denne måde kan lederen være klar i forhold til rammen og formålet samtidig med, at lederen inviterer medarbejderne til fælles refleksioner. Netop denne invitation er helt central i den professionelle samtale, da balancen mellem relation og opgaveløsning allerede skal etableres i den første fase. Lederen skal på én gang handle på den observation, hun har gjort sig, men gå ind til samtalen med en oprigtig nysgerrighed fremfor lysten til at overbevise eller "vinde". Det fælles børnesyn skal naturligvis efterleves og er ikke til forhandling, men nysgerrigheden handler om, hvad der ligger til grund for medarbejderens handlinger samt, hvad medarbejderen selv vurderer kan bidrage til en ændret pædagogisk praksis.

Potentiale

Næste fase er potentialefase. I denne fase åbnes der op for refleksioner og drøftelser. Det hand-

ler om at være undersøgende og nysgerrig – ikke kun på hinandens udsagn men ligeså på egne antagelser. Potentialer og perspektiver skal udforskes. Der kan også være tale om nogle barrierer, som kommer til at stå i vejen for, at medarbejderen kan arbejde i overensstemmelse med institutionens børnesyn. Er der fx nogle udfordringer i personalegruppen, arbejdsvilkår eller oplever medarbejderen måske, at vedkommende ikke er klædt ordentlig på til opgaven.

I potentialefase kan lederen bl.a. spørge til:

- barnets perspektiv og forståelse af børnesynet
- erfaring med lignende situationer
- hensigt i forhold til, hvad man ville opnå i situationen
- kortlægning af, hvad der var brug for hjælp til

Det vil oftest være i potentialefase, at man opholder sig længst, og det er vigtigt, at der ikke springes for hurtigt til handling. Vi skal forstå langsomt. Opdager man som leder, at man alligevel er kommet til at gå for hurtigt til næste fase, så er det muligt at vende tilbage til tidligere samtalefaser.

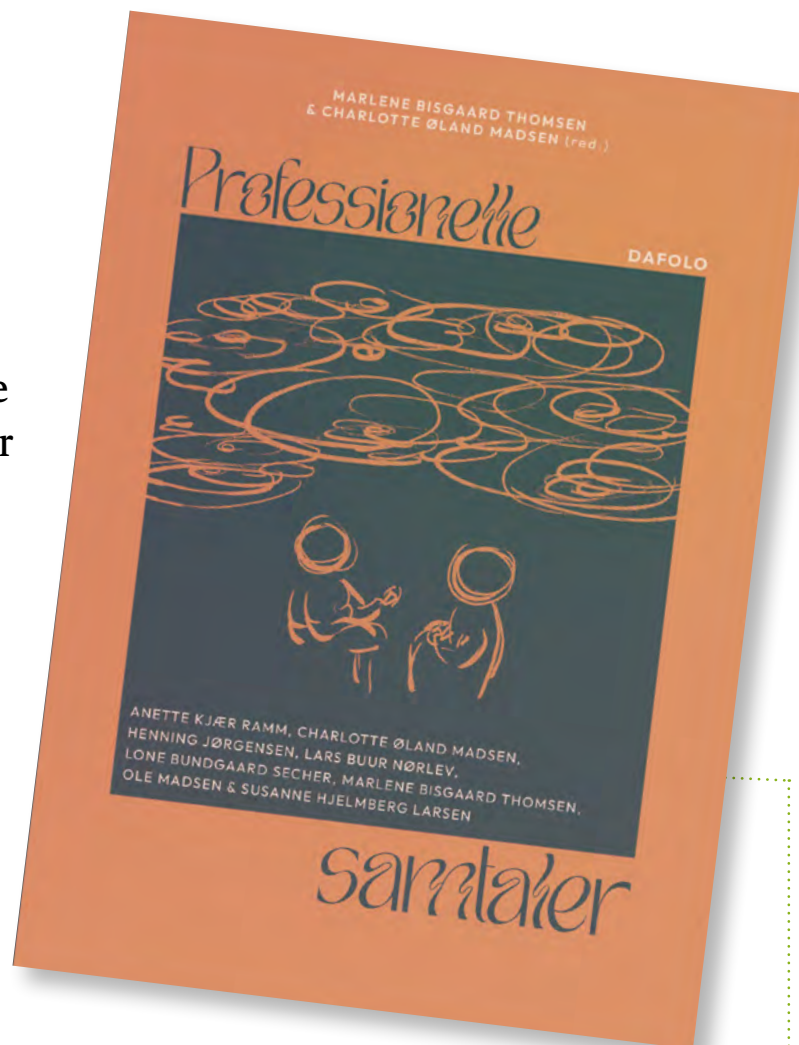
Strategi

Tredje fase er strategifase. Her skal der lægges en strategi for det videre arbejde. Det skal søges at skabe et fælles fundament at arbejde ud fra således, at der sikres et ejerskab for begge parter. Hvad ønsker vi at arbejde videre med og hvordan? Hvilke skridt bliver de første? Hvilke tegn vil vi se og, hvordan følges der op på aftalerne?

Strategien kan også være, at vi har brug for at blive klogere på nogle områder, før vi reelt sætter initiativer i gang. Dog er det stadig afgørende, at der er klare rammer – hvem gør hvad, hvornår gøres dette og hvornår mødes vi igen? Mange ledere kan opleve en handletrang – at gå i ”fikse- og løsningsmode”. Det kan imidler-

Den professionelle samtale kan bidrage til, at fagligheden får et sprog og liv

tid være hjælpsomt at lade medarbejderne komme med input til, hvad de selv påtænker at gøre. En vigtig pointe er, at de foreslåede handlinger stemmer overens med børnesynet, strategien eller det, der er afsættet i intentionsfasen. Det er lederens opgave som den, der holder samtalen, at sikre, at der er en rød tråd fra intentionsfasen til strategifasen – at fagligheden og kerneopgaven tales frem og styrkes gennem samtalen.

Epilog

Den sidste og afsluttende fase er epilofasen. Dette er den nyeste tilføjelse til modellen men meget betydningsfuld for oplevelsen af samtalen. Epilog kan oversættes til eftertanke eller efter-skrift, og har i den professionelle samtale til formål at sende medarbejderen godt ud af døren.

Vi vil i denne fase være interesserede i at spørge ind til oplevelsen af at sidde i samtalen, hvad der i særlig grad tages med fra samtalen og om, medarbejderen er klar til at gå fra samtalen, eller fik vi overhovedet talt om det, vi

skulle tale om? Det er ikke en formalitet eller noget, der skal skøjtes let henover, så vi kan komme videre i dagens tekst men giver et særligt blik for etikken i samtalen.

Det er ikke en vurdering af hverken samtaleholder eller samtalepartners kompetencer, hvilket kan være en opmærksomhed, hvis vi netop forsøger at bryde med en familiekultur. Epilogen er et metaperspektiv på samtalen, der har til formål at sikre relationen mellem leder og medarbejder og hermed ligeledes det fremtidige samtalerum.

Den professionelle samtale kan bidrage til, at fagligheden får et sprog og liv. For lederen kan det være en hjælp at have et samtalestillads som IPSE-modellen at læne sig op ad således, at der skabes en rød tråd gennem samtalen med fagligheden som omdrejningspunkt. Samtalemodellen er designet til at understøtte lederen i at opretholde balancen mellem relation og den faglige kerneopgave, idet der allerede i intentionsfasen vil være et fagligt udgangspunkt. ●

I denne bog kan hentes en masse inspiration til, hvordan man kan arbejde med den professionelle samtale i praksis.

Anna gemmer sig
bag sin mor på vej
ind i børnehaven.
Hun har været syg
i tre dage og ser sig
genert omkring

Kvalitet

i børnehaver

Anna gemmer sig bag sin mor på vej ind i børnehaven. Hun har været syg i tre dage og ser sig genert omkring. En medarbejder smiler og siger: "Er det lidt meget at komme tilbage?" – og slår armene ud: "Men ih, hvor har vi savnet dig." Tre kilometer væk græder Oscar og klynger sig til sin far, da han afleveres. Da faren efter noget tid forsøger at gå, tager Oscars gråd til. En medarbejder kommer og siger til Oscar: "Du skal gå ud og vaske dine hænder." Faren tager den grædende dreng med ud på badeværelset.

Af **Nanna Høygaard Lindeberg**, Projektchef, VIVE
og **Line Buer Bjerre**, Chefkonsulent, EVA

Grafikker og illustrationer: Essensen

Så forskelligt, som beskrevet i ovenstående, kan en svær modtagelse forløbe. Og lige så forskellige er børns muligheder for trivsel og udvikling i løbet af dagen – afhængigt af, hvilken børnehave og stue de går på. Det viser anden og sidste del af den første nationale undersøgelse af kvaliteten i kommunale dagtilbud med fokus på daginstitutioner for 3-5-årige. Eksemplerne beskrevet ovenfor på modtagelserne stammer fra undersøgelsens observationer.

1 ud af 10 stuer vurderes til at have pædagogisk læringsmiljø af 'god' kvalitet. Sådan en stue går Anna på. Her understøttes hendes og de andre børns trivsel og udvikling i hverdagen. Det støttende og stimulerende samvær med personale og børn gør, at børnehaver med god kvalitet kan forventes at gøre en positiv, kompenserende forskel for børn i udsatte positioner. I 3 ud af 10 børnehaver vurderes læringsmiljøet som 'utilstrækkeligt' og kan i lav grad forventes at understøtte børnenes trivsel og udvikling. På 6 ud af 10 stuer vurderes

kvaliteten som 'tilstrækkelig', hvilket betyder, at børnenes trivsel og udvikling i vis grad understøttes. Børnehaver med 'tilstrækkelig' eller lavere kvalitet kan ikke forventes at gøre en positiv forskel for børn i udsatte positioner. Det gælder for 9 ud af 10 stuer.

SÅDAN HAR VI UNDERSØGT KVALITETEN

Undersøgelsen bygger på data indsamlet i en national repræsentativ og tilfældig udtrukket stikprøve på 100 kommunale daginstitutioner (185 stuer) i 56 kommuner:

- **Observationer** med redskabet KIDS over en dag fra kl. 8.30-15.30
- **Data om rammeforhold** – fx normering og uddannelse – fra hhv. deltagende kommuner, Danmarks Statistik samt registreringer på observationsdagen.
- **Interview** med personale i 10 % af daginstitutionerne om deres perspektiver på læringsmiljøerne.

Resultater for kvalitet i læringsmiljøet

Fremragende

0 %

God

9 %

Tilstrækkelig

63 %

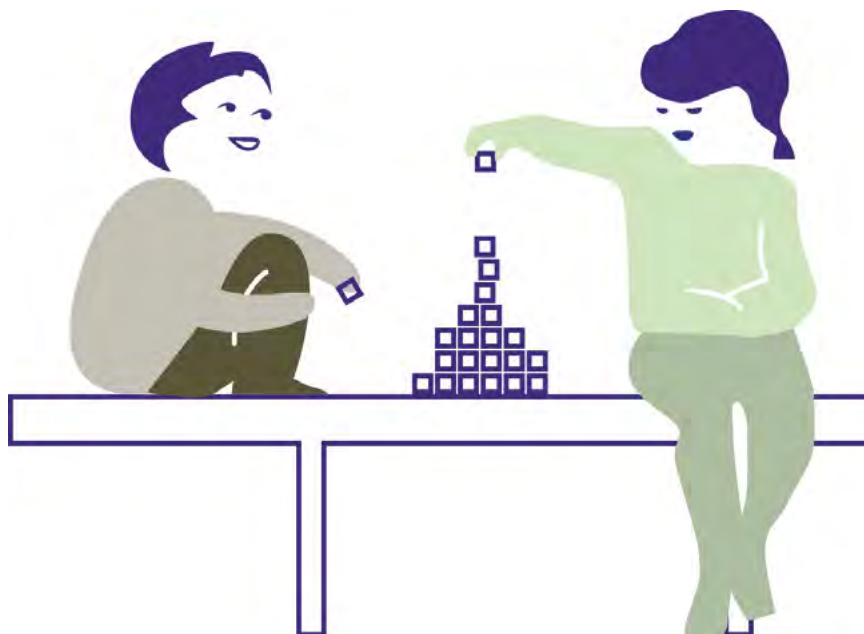
Utilstrækkelig

28 %

Ringe

0 %

Forskelle på kvaliteten på stuer i samme institution

Forskelle i kvalitet ses ikke kun mellem daginstitutioner men også inden for den samme daginstitution. I 27 % af de deltagende børnehaver vurderes de to stuer, vi har observeret, i forskellige kvalitetskategorier. Mulige forklaringer på det kan være, at der er forskelle på personalets kompetencer, kollegialt samarbejde, organisering mv. fra stue til stue i samme institution.

FIRE FAKTA OM PERSONALET'S UDDANNELSE OG ERFARING:

- 48 % af personalet er pædagoger
- 7 % af personalet er pædagogiske assistenter
- 34 % er pædagogmedhjælpere
- 5,6 år har personalet i gennemsnit arbejdet i daginstitution

SEKS NATIONALE UDVIKLINGSBEHOV

Undersøgelsen peger på seks centrale udviklingsbehov i de pædagogiske læringsmiljøer:

1. Styrke anerkendende samspil og relationer

Sensitive og anerkendende samspil er afgørende for trivsel og udvikling. På 17 % af stuerne er personalet ofte eller næsten altid sensitive ift. børns behov, følelser og intentioner. På stuer med god kvalitet ser vi, at personalet opfanger, forstår og reagerer på børns signaler både i situationer med trøst, konfliktløsning eller samspil i garderoben. På stuer med lav kvalitet overses børnenes signaler – som i Oscars aflevering. Der er behov for mere opmærksomhed på samspil og relationer på hovedparten af stuerne.

2. Støtte børnefællesskaber

Børn trives og udvikler sig i fællesskaber, som bliver rammesat og støttet af personalet. Det sker i høj grad på 2 % af stuerne. Børnefællesskaberne mangler derfor mere opmærksomhed og støtte på de fleste stuer. Oplagte muligheder for fællesskab gribs ikke. Fx ser vi frokoster, hvor børn ikke understøttes i at tale med hinanden. Håndtering af konflikter mellem børn er også et opmærksomhedspunkt. På 6 % af stuerne hjælper personalet børn med at høre og forstå hinandens perspektiver og finde gode løsninger. På de fleste stuer er der behov

Resultater for kvaliteten af de fysiske omgivelser indendørs

Forskelle i kvalitet ses ikke kun mellem daginstitutioner men også inden for den samme daginstitution

for at styrke dette arbejde. Her viser observationerne, at personalet ikke involverer sig ved konflikter eller indtager en ”dommerrolle”.

3. Styrke legemuligheder

Leg er et af de områder, hvor kvaliteten i læringsmiljøet vurderes lavest. På de fleste stuer ses begrænset opmærksomhed på at støtte børnenes leg, og derfor er legen mere overladt til børnene selv. Nogle stuer har legen i fokus. På 3 % af stuerne sætter personalet ofte fælleslege i gang. I én børnehave leges fx ”Alle mine kyllinger kom hjem” på legepladsen, og et vægskilt med forskellige fælleslege inspirerer både personale og børn. Andre steder ser vi, at legen støttes med materialer og idéer.

4. Styrke børns perspektiver og engagement

På de fleste stuer igangsætter personalet aldersrelevante aktiviteter i løbet af dagen, og arbejdet med de pædagogiske aktiviteter vurderes højere end arbejdet med leg. Undersøgelsen viser dog behov for større opmærksomhed på børnenes perspektiver og engagement. Fx i en samling, hvor børnene skal besvare lukkede spørgsmål om ugedage og vejr, og et barns ivrige fortælling afvises som ikke relevant. På 18 % af stuerne tilpasses aktiviteterne derimod efter børnenes engagement og input. Et eksempel er ”børneyoga”, hvor et barn viser en øvelse lært af sin mor – som hele gruppen afprøver og navngiver ”Storken”.

5. Styrke deltagelsesmuligheder for børn i udsatte positioner

Observationerne viser, at arbejdet med børn i udsatte positioner er en udfordring og personalet peger selv på det som et udviklingsområde med behov for styrkelse i interviewene. Med begrebet ’børn i udsatte positioner’ forstår vi her børn, der på observationsdagen havde begrænset eller vanskelig kontakt til andre eller svært ved at deltage i rutiner, lege og aktiviteter. På 4 % af stuerne hjælper personalet regelmæssigt disse børn ind i leg, men på de fleste stuer mangler disse børn opmærksomhed og støtte. På stuer med lav kvalitet ser vi fx børn, der er alene det meste af dagen, som et barn der sad alene på en gynge meget af dagen og brød ud i gråd ved afhentning.

6. Indretning med rum til leg, fordybelse og ro

Rum, materialer og legetøj – både ude og inde – danner rammer for børns erfaringer og sociale liv. Undersøgelsen viser, at legepladsfaciliteterne generelt er gode, og mange stuer har velholdte rum og legetøj i børnehøjde. Samtidig mangler mange stuer tydeligt indrettede lege- og aktivitetsområder. Ét sted ses fx kun et legekøkken og en læsekrog, mens 5 % af stuerne har varierede områder som dukkekrog, konstruktionszone, frisorhjørne, læse-, krea- og ridderområde. Børns muligheder for at få ro er begrænsede på 7 ud af 10 stuer.

Resultater for kvaliteten af de fysiske omgivelser udendørs

Resultater for kvaliteten i leg og aktivitet

Fremragende

0 %

God

10 %

Tilstrækkelig

50 %

Utilstrækkelig

40 %

Ring

Færre end
tre stuer

Den pædagogiske praksis skal ses i sammenhæng med de rammeforhold, der er i og omkring børnehaverne

Normeringer varierer betydeligt

Den pædagogiske praksis skal ses i sammenhæng med de rammeforhold, der er i og omkring børnehaverne. Undersøgelsen giver derfor også et nationalt billede af udvalgte rammeforhold – bl.a. normeringerne på stuerne på observationsdagen. I gennemsnit var der på observationsdagen 7,2 børn pr. medarbejder.

Den gennemsnitlige normering på observationsdagen varierer mellem stuerne fra under 4 til over 11 børn pr. pædagogisk medarbejder. Normeringerne varierer også hen over observationsdagen fra gennemsnitligt 5,4 børn pr. medarbejder om formiddagen til 11,8 børn pr. medarbejder i middagsstunden.

Der er brug for at styrke kvaliteten i de danske daginstitutioner

Undersøgelsen er den seneste af flere nationale undersøgelser, der viser, at børn møder meget forskellig kvalitet i læringsmiljøerne – afhængigt af daginstitution og stue.

Kvaliteten skal løftes, så flere børn oplever en højere grad af understøttelse af deres trivsel, læring, udvikling og dannelse i hverdagen – og så flere dagtilbud kan forventes at gøre en positiv forskel for børn i udsatte positioner.

Behovet er mest presserende i de 3 ud af 10 børnehaver, hvor kvaliteten vurderes som utilstrækkelig. Vi peger på seks mulige indsatsområder i det videre arbejde: fokus på institutioner med lav kvalitet, tilsyn og opfølg-

ning, personaleressourcer, kompetenceudvikling, faglig ledelse og styrkelse af evalueringskultur, som et led i arbejdet med kvalitetsudvikling. ●

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION

- Hvilke overvejelser giver resultaterne anledning til hos os?
- Hvilke af de seks nationale udviklingsbehov, har vi særligt behov for at prioritere hos os?
- Hvordan vil vi sætte retning for arbejdet, og hvordan følger vi op på arbejdet med kvalitetsudviklingen?

Kvaliteten skal løftes, så flere børn oplever en højere grad af understøttelse af deres trivsel, læring, udvikling og dannelse i hverdagen

Resultater for kvaliteten i relationer

Fremragende

0 %

God

20 %

Tilstrækkelig

45 %

Utilstrækkelig

35 %

Ringe

Færre end tre stuer

Det er vores pædagogiske opgave, at vi tilpasser det enkelte barn og det læringsmiljø, der er rundt om barnet

Faglighed som fundament for et dagtilbud

God kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø omkring børnene kræver en høj grad af faglighed hos dagtilbuddet, der både handler om faglighed i forhold til det fælles faglige fundament samt faglighed som et fælles fagligt fokus for de pædagogiske ansatte. Og så kræver god kvalitet, at der arbejdes målrettet med faglig ledelse.

Hvad er Børnehuset Evigglad? Kan du kort beskrive, hvilke faglige intentioner, I arbejder ud fra og med?

Børnehuset Evigglad er en privatejet integreret daginstitution, som består af to huse. Det første hus åbnede august 2014 i Aabenraa lige ved siden af sygehuset. Det andet hus åbnede august 2018 i Bov ved den dansk-tyske grænse.

Vi har fra starten gerne ville være det sted, hvor børnene er, når mor og far er på arbejde, så de ikke har så mange skift. Vi har derfor normal åbningstid mandag-fredag fra kl. 6.00-18.00 med mulighed for tilkøb af timerne resten af døgnet og weekender. Vi rummer samlet 140 børn under tag i de to huse og 31 medarbejdere. Derudover har vi 2 ansatte i hvert hus til vores køkken, som står for alle måltider i huset – lige fra morgenmad til aftensmad (hvis der er børn til det). Evigglad er et sted, hvor alle skal føle sig hjemme – både børn, forældre og personale.

LDD interviewer
Anne Therkelsen
Leder af
Børnehuset Evigglad

Det er huse, der er præget af en positiv stemning og fælles ønske om at skabe en aktiv institution under hjemlige forhold. Vi har konstant udvikling med fleksibilitet og pædagogisk kvalitet for øje.

I Børnehuset Evigglad arbejder vi med et fælles værdigrundlag, hvor alle børn skal opleve og føle sig set og hørt med de individuelle behov, de har. Vores pædagogiske intentioner er, at børnene føler tryghed, nærvær og omsorg og kan udforske det, der foregår i både samspil med andre børn og med personalet med fokus på deres relationelle kompetencer.

I begge Evigglad huse arbejder vi ud fra, at børnene er medbestemmende i den daglige struktur, hvor leg, udeliv, kreativitet og aktiviteter kommer i spil. Vi skaber rammerne for det gode forældresamarbejde, hvor der er mulighed for forældrenes input. Den åbne dialog vægtes højt.

Det er vores pædagogiske opgave, at vi tilpasser det enkelte barn og det læringsmiljø, der er rundt om barnet. Det er aldrig barnet, der er udfordringen. Børn gør altid det bedste, de kan, med de ressourcer og forudsætninger, de har med. Det er vores opgave at tilrettelægge læringsmiljøet, så barnet kan føle sig som en del af fællesskabet.

Hvad skal der til for at skabe læringsmiljøer med høj kvalitet omkring børnene? Hvilken faglighed, mener du, skal være til stede hos og blandt det pædagogiske personale for at sikre gode læringsmiljøer?

Det gode læringsmiljø skabes i forhold til, hvordan personalet positionerer sig i læringsmiljøet omkring barnet og, hvordan personalet imødekommer barnet. Et højt kvalificeret læringsmiljø omkring barnet skaber vi ved at være nærværende, lyttende og møde barnet, hvor det er.

God kvalitet i det pædagogiske læringsmiljø omkring børnene kræver en høj grad af faglighed hos dagtilbuddet, der både handler om faglighed i forhold til det fælles faglige fundament samt faglighed som et fælles fagligt fokus for de pædagogiske ansatte

Vi arbejder med læringsmiljøer i mindre grupper, hvor vi netop er tæt på det enkelte barn og kan være med til at oversætte alle børnenes kommunikation. Vi arbejder med læringsmiljøer, hvor struktur og forudsigelighed er medskaber til den høje kvalitet. Når det pædagogiske personale kender og har ejerskab for dagsformen og den pædagogiske hverdagspraksis, ved børnene også, hvad dagen bringer. Læringsmiljøerne i Evigglad er baseret på små indrettede miljøer, hvor børnene kan lege og fordybe sig.

Hvordan arbejdes der med fagligheden i Børnehuset Evigglad? Hvad gør du som leder i forhold til din faglige ledelse af dine medarbejdere herunder dine med-ledere for at sikre og fastholde fagligheden?

Der arbejdes kontinuerligt og konstant med fagligheden i praksis herunder, hvordan vi hele tiden har blik for, hvordan vi optimerer og regulerer den pædagogiske praksis. Vi har to ➡

Når det pædagogiske personale kender og har ejerskab for dagsformen og den pædagogiske hverdagspraksis, ved børnene også, hvad dagen bringer

Børnehuset Evigglad har udarbejdet en pædagogisk læreplan, som de arbejder ud fra i forhold til den pædagogiske praksis.

daglige ledere, som varetager alt drift i dagligheden herunder, hvilken pædagogik vi arbejder med.

Vi har personalemøder, hvor vi evaluerer og er i konstant dialog omkring, hvad der virker og, hvad der udfordrer.

Yderligere tilbydes vores medarbejdere kurser indenfor pædagogikkens udvikling. Vi fastholder vores faglighed ved at være lyttende og tæt på vores personale, så vi hele tiden har fingeren på pulsen, så vi både har en forståelse for hvad der rører sig i husene og, hvordan vi kan gå i dialog omkring evt. ændringer. ●

BØRNEHUSET EVIGGLAD

Integreret daginstitution med 24/7-pasning ved behov.

Normering er på 1:3 i vuggestuen og 1:6 i børnehaven.

Hjemmeside:
boernehuset-evigglad.dk

Kontaktinfo: anne@boernehuset-evigglad.dk

Kan du præsentere 3 gode erfaringer, som du og dit dagtilbud har gjort jer i forhold til at sikre en god faglighed omkring børnene?

- 1 NEST-forløb igennem det specialpædagogiske team
- 2 Tæt samarbejde blandt ledelse og personale
- 3 Tæt samarbejde imellem Evigglad, PPR og det specialpædagogiske team i Aabenraa Kommune.

**Næste
Nummer**

Næste nummer af DET GODE BØRNELIV udgives i *marts* 2026 og vil handle om 360° DAGTILBUD. Det vil være et særnummer, hvor vi vil komme hele vejen rundt om dagtilbuddet med fokus på vision, intention, struktur, kerneopgave, pædagogik, professionsfaglighed, ledelse, samarbejdsrelationer og pædagogisk hverdagspraksis med og omkring dem, det hele handler om, nemlig børnene.

360° DAGTILBUD

Dagtilbud i dagens Danmark er sat i verden for både at passe og udvikle børn med afsæt i love, bekendtgørelser og rammer. At drive dagtilbud, der bedriver en høj grad af faglighed og pædagogisk kvalitet, kræver kvalificeret ledelse og pædagogisk personale, som er i stand til at over- og omsætte kravene til konkret meningsfuld pædagogisk praksis med fokus på dem, det hele handler om: børnene.

Næste nummer af DET GODE BØRNELIV vil perspektivere dagtilbuddet med et 360° indblik, hvor man kan læse et særligt udpluk af artikler fra tidligere numre.

Der vil være artikler om:

- * Rammer og betingelser for det moderne dagtilbud
- * Perspektiver på den styrkede pædagogiske læreplan
- * Leg i en pædagogisk hverdagspraksis
- * Pædagogers samarbejde med forældre om små børns indkøring
- * Børneperspektiver på tidlig indsats
- * Pædagogen som leder af børnegrupper og læringsmiljø
- * Fra tilsynsramme til tilsynspraksis mellem kontrol og udvikling
- * Evalueringskultur som afsæt for faglig vurdering af faglighed ●

Det ved vi om ...

... FAGLIGHED

Rammerne bliver læredygtige, når der er balance mellem de bære- og være dygtige elementer. Tilsammen skaber de forudsætningerne for læredygtigheden. Det børne- og læringssyn, der er fundamentet for vores arbejde, når rammerne er trygge og velfabulancerede. Når der både er plads til individet, det lille fællesskab og det store fællesskab. De bliver læredygtige, når det er tydeligt, hvad der aktuelt bliver arbejdet med på stuen. Når det strutter og stråler af kreativitet og plads til at udfolde sig både i bevægelse og i fordybelse.

Læs den spændende artikel: **De bære-, være- og læredygtige rammer** af Christina Baluna Hostrup og Stine Clasen

Læs mere side 6

1

Der arbejdes kontinuerligt og konstant med fagligheden i praksis herunder, hvordan vi hele tiden har blik for, hvordan vi optimerer og regulerer den pædagogiske praksis. Vi har to daglige ledere, som varetager al drift i dagligheden herunder, hvilken pædagogik vi arbejder med. Vi har personalemøder, hvor vi evaluerer og er i konstant dialog omkring, hvad der virker og, hvad der udfordrer. Yderligere tilbydes vores medarbejdere kurser indenfor pædagogikkens udvikling. Vi fastholder vores faglighed ved at være lyttende og tæt på vores personale, så vi hele tiden har fingeren på pulsen, så vi både har en forståelse for, hvad der rører sig i husene og, hvordan vi kan gå i dialog omkring evt. ændringer.

Læs det dybdegående interview: **Faglighed som fundament for et dagtilbud** med Børnehuset Eviggilad ved Anne Therkelsen

Læs mere side 16

2

Vi ved fra forskningen, at børns udvikling og trivsel skal forstås i sammenhæng med de muligheder, der er til stede i omgivelserne og, at børn udvikler sig og trives bedre, hvis kvaliteten er god. I arbejdet med at skabe god kvalitet viser flere undersøgelser, at gode relationer til børnene er en kerneværdi for de pædagogiske medarbejdere. Relationer kan dog ikke forstås uafhængigt af de øvrige procesområder. I KIDS hænger områderne derfor også sammen. De fysiske omgivelser har betydning for alle områder i det pædagogiske arbejde. Fokuseres der på relationer alene, så overser man betydningen af de andre områder. Det handler om at se de fysiske omgivelser som helt afgørende for relationer, fællesskaber, lege og aktiviteter og dermed for den pædagogiske kvalitet.

Læs den inspirerende artikel **Rummet i den pædagogiske faglighed** af Charlotte Ringsmose og Susanne Staffeldt Ringsmose

Læs mere side 36

3